

Emlékezés Tallós Pálra

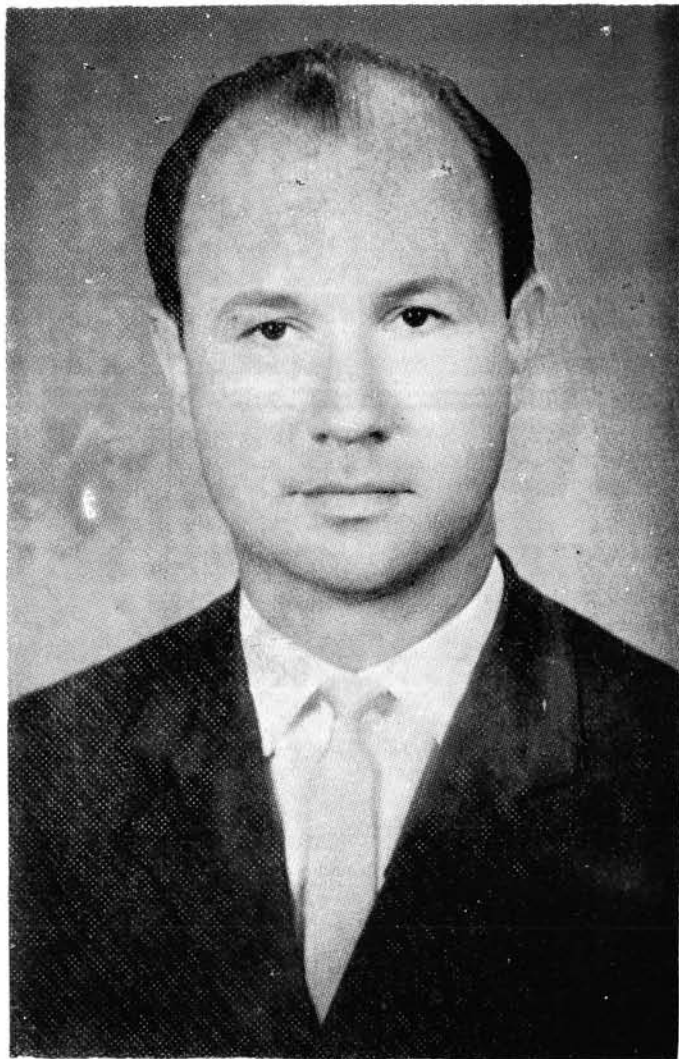
(1931—1968)

37 éves sem volt egészen, mégis búcsúznunk kellett a növények és lepkék világának kutatójától, a Veszprém megyei erdők és rétek alapos ismerőjétől, a pályatárstól, a jó baráttól. 1968 január 25-én hunyt el és 29-én temették el a sárvári öreg temetőben. Halálával a tudományos élet egy szerény, szorgalmas, maradandó alkotásokat nyújtó művelőjét veszítette el. Életműve csonkán maradt, mi pedig egy becsületes, emberségéért és őszinte lelkesedéséért szeretett baráttal lettünk szegényebbek.

Bár nem Veszprém megyében született, de életének jelentős részét itt töltötte, innen indult felfelé ívelő pályája, s ha később lakhelye szerint megvált a jól ismert tájaktól, kutatómunkája mindig vissza-vissza szólította korábbi sikeres munkálkodásának színhelyére. Legjelentősebb tudományos eredményei ehhez a megyéhez kötik, bakonyi, bakonyaljai kirándulásai mindig újabb adatokkal gazdagították a táj természetvilágának megismerését.

1931 március 26-án született Pozsonyban. Iskoláit a csallóközi Somorján kezdte (1937—41), majd Pápán folytatta (1942—48). Tanítónak készült, de természet iránti szeretete hamar a biológiai tudományok felé fordította. Kitűnő érettségi bizonyítvány birtokában 1949-ben beiratkozott az Erdőmérnöki Egyetemre. Már középiskolás korában jelentős növényteni és állattani ismereteket gyűjtött, egyetemista évei alatt széleskörű fajismeretét tovább bővítette. GYÖRFY JÁNOS zoológus professzor irányításával rendszeres madártani megfigyeléseket kezdett, tagja lett egy biocönológiai munkaközösségnek és közben hazalátogatva Pápára, megkezdte a környék flórisztikai feltárását. Ennek első jelentősebb állomása a pápakovácsi láprét növényi ritkaságainak felfedezése volt (*Ophrys fuciflora* és a róla elnevezett *f. tallósi*), majd Tapolcafő és Pápasalamon környéki botanizálásának eredményeként megtalálja a *Trollius europaeus*-t és a *Crocus heuffelianus*-t.

Sűrű kirándulásai eredményezték, hogy egy későbbi dolgozatában meggyőzően igazolhatta a ZÓLYOMI BÁLINT által meghúzott flórajárás határvonalának helyességét és számos érveléssel bizonyíthatta, hogy a *Saladiense* flórajárás területe messze átnyúlik Veszprém megyébe, nevezetesen magában foglalja a Bakony és a Somló-hegy közötti dombvidéket, a sárosfői, meggyesi, széki és felsőnyirádi erdőket.

1. Tallós Pál (1931—1968)

1. Pál Tallós (1931—1968)

1. Пал Таллош (1931—1968)

2. Tallós Pál a gyapjasmagvú sás (*Carex lasiocarpa*) felfedezésekor a Felsőnyirádi-erdőben, 1961 júniusában
2. Pál Tallós im Walde von Felsőnyirád bei Entdeckung einer neuen Seggeart *Carex lasiocarpa* (Juni 1961)
2. Pál Tallós discovering *Carex lasiocarpa* in the Felsőnyirád Woods, in June 1961.
2. Пал Таллош в июне 1961-го года при обнаружении в Фельшэ-нирадском лесу *Carex lasiocarpa*.

Növénytan iránti érdeklődését csak fokozta az, hogy a szakkörök egyre jobban felismerték a növénycönológia és az erdőtípológia gyakorlati hasznosíthatóságának lehetőségét. Diplomamunkáját is ebből a témakörből választotta. A Somogy megyei Kaszó-pusztá környékének vegetációs viszonyait dolgozta fel, s ezzel a munkájával elnyerte a diplomatervek jutalmazására szánt fődíjak egyikét. Feldolgozása és térképező munkája értékes adalék a somogyi homokvidék növényzetének ismeretéhez.

Üzemi munkásságát 1954 januárjától a Magasbakonyi Állami Erdőgazdaság bakonybéli, majd ugodi erdészetében folytatta. A kutatómunkában jól hasznosított gyakorlati szakismereteit itt sajátította el, egyben további elméleti felkészülése is erre az időszakra esett.

Az üzemi feladatok mellett mindig maradt ideje tudományos feladatok megoldására. Érdeklődését a Magasbakonyon kívül a Bakonytól nyugatra fekvő alacsonyabb dombos vidék kötötte le, és ekkor kezdte meg a Széki-erdő vegetációjának tanulmányozását. Vizsgálódásainak eredményeit egy később megjelentetett tanulmányban foglalta össze. Ez volt a vidék erdőiről készült első, korszerű növénycönológiai feldolgozás. Benne a területről készített vegetáció-térképpel. A Bakonyalja gyertyános-tölgyeseinek, cseres-tölgyeseinek részletes elemzésével tisztázta ezek rendszertani helyét és komplex természetszemléletéről tett tanúbizonyságot azzal, hogy nemcsak a növénycönológiai vonatkozásokat dolgozta fel, hanem ezek termőhelyi, sőt gyakorlati, erdészeti összefüggéseit is feltárta.

Bakonyi éve alatt, 1954—55-től rendszeresen folytatta 1952-ben megkezdett florisztikai kutatásait s számos érdekes, a területre nézve új növényelfordulást közölt. Legérdekesebb ezek közül a györgyfű (*Huperzia selago*) felfedezése az Ugod melletti Hubertlak mészkerülő bükköséből, továbbá Bakonybél környékéről a *Lycopodium clavatum*, *Phyllitis scolopendrium*, *Aquilegia vul-*

garis var. *nigricans*, *Batrachium* (*Ranunculus*) *trichophyllum*, *Crobanche flava*, *Cladiantha calcarata*, *Triglochin palustre*, *Epipogium aphyllum*, ill. a Bakony más pontjáról, így a Cuha völgyéből (*Cuscuta campestris*), Csehbányáról (*Callitriche verna*, *Limosella aquatica*), Bakonykopányból (*Corydalis fabacea*), Ugodról (*Bryonia dioica*), Pápakovácsiból (*Sieglingia decumbens*), Pápakváról (*Tamus communis*), Magyarpolányból (*Galium rotundifolium*) és Tapolcafőről (*Cerasus fruticosa*) közölt adatai.

Ezekben az években alakultak ki szoros kapcsolatai a hazai botanika és erdőtípológia művelőivel és ezek a kapcsolatok tovább szélesedtek, amikor 1958-ban — mint az Erdészeti Tudományos Intézet kutatója — öthetes növényföldrajzi tanulmányúton vehetett részt Csehszlovákiában.

Az Erdészeti Tudományos Intézetben — először budakeszi, majd később sárvári székhellyel — töltött éveinek tevékenységében két fő irányzatot tudunk elkülöníteni. Részben növénycönológiai, részben lepidopterológiai téren alkotott maradandót. Összehasonlító tanulmányokat végzett a növénycönológia és az erdőtípológia egységeinek viszonyáról, résztvett az erdők növényfajai-ból összeállított ökoceportok kidolgozásában, társszerző volt a fenyvesek erdőtípusait feldol-

gozó munkában, szakemberek százait tanította növényismeretre és az Országos Erdészeti Főigazgatóság felkérésére szerepet vállalt a hazai erdőgazdasági tájcsoportok és tájak erdőtípológiai kimunkálásában. Ebbe a témakörbe sorolhatjuk a Felsőnyirádi-erdő vegetációjának, növényi ritkaságainak felfedezését, feldolgozását.

Flórisztikai téren jelentős a Magyarországra új növényfajok leírása (*Carex Hartmani*, *Koeleria pyramidata*) számos ritka növényfaj megjelenésének ismertetése (*Hemerocallis lilio-asphodelus*, *Carex lasiocarpa*, *C. Buekii*, *Calamagrostis canescens*, *Calluna vulgaris*, *Salix aurita*, *Betula pubescens*, stb.).

Flórisztikai felfedezéseivel jól igazolta, hogy a Felsőnyirádi-erdő nemcsak földtörténeti, hanem flórisztikai vonatkozásban is jégkorszaki reliktumnak tekinthető.

Növénycönológiai téren elért eredményeit társszerzőségben több tanulmányban dolgozta fel. Kimutatja, hogy a Felsőnyirádi-erdő cseres-tölgyeseinek fajai váltakozó vízgazdálkodásra utalnak, s emiatt jelentősen eltérnek a hegy- és dombvidéki cseres tölgyesektől. A ligeterdőket és láperdőket elemző tanulmányban új szubasszociációt ír le, amely a Felsőnyirádi-erdőben gyakori vízállások szélén zonálisan jelenik meg (*Salicetum cinereae salicetosum rosmarinifoliae*). Közlésre vár ugyanezen terület magas sásos, láp- és mocsárréti társulásainak részletes leírása, kiértékelése.

A publikációs lehetőségek hiánya miatt még nem jelenhetett meg a sziki erdők egyik utolsó tanújának, a szentmargitai erdőnek növénycönológiai feldolgozása sem.

Tudományos tevékenységének másik területén, a lepidopterológiában vizsgálódásait az az

alapelv vezérelte, hogy az egyes növénytársulásokhoz szorosan kapcsolódnak bizonyos lepkefajok. Legjelentősebb műve a két fenyőfői erdeifenyves erdőtípus lepkefaunájáról írott tanulmánya. Ebben elsőnek szolgáltatott adatokat egyes erdőtípusok lepkefaunájának tömegviszonyairól s egyben megtalálja azokat a faji különbségeket, amelyek a növényzetten kívül szintén alkalmasak az őshonos és a mesterséges erdeifenyvesek elkülönítésére. Munkáját új módszerekkel valóítja meg, ezért dolgozatát ebben a témakörben úttörő jelentőségűnek tarthatjuk.

Gyakorlati irányzat tükröződik a hazai rovarkárosítók fellépésére vonatkozó kutatásaiban. Az erdészeti rovarkárosítók előrejelzésének kidolgozása az ő nevéhez fűződik. Ez volt kandidátusi disszertációjának témája is. Sajnos a teljesen kész értekezés benyújtására már nem maradt ideje, csak sikeres vizsgái és a munkahelyi vita során kivított elismerő vélemények tanúskodnak arról, hogy a megérdemelt tudományos fokozat elnyerésétől mindössze a formai eljárás választotta el.

Botanikai és zoológiai munkásságát megemlékezésünk végén felsorolt részletes bibliográfia tartalmazza. A számos publikáció alapos és elmélyült szaktudását, rajongó tárgy szeretetét, tudományos kutatómunkára való alkalmasságát és rátermettségét dicséri. Azt viszont már csak a hozzá közelállók tudják, hogy művész-szüleitől örökölt, szépségre szomjas lelkével milyen érzékenyen és felkészülten merült el a zene világában. Már egyetemista korában népdalokat gyűjt, lelkes híve KODÁLY munkájának, és elmaradhatatlan látogatója a hangversenyeknek. Előadást tart az Állami Népi Együttes tagjainak CARL ORFF mai német zeneszerző munkásságáról, kellemes énekhangján szűkebb baráti körben terjeszti a magyar vokális zene kiemelkedő alkotá-

3. Utolsó gyűjtőúton Boros Ádám professzorral a Felsőnyirádi-erdőben, 1967 október 20-án

(fotó: Szabó László)

3. Letzte Sammeltour mit Professor Ádám Boros im Wald von Felsőnyirád (20. 10. 67)

3. Performing his last collection trip in the Felsőnyirád Woods together with professor Ádám Boros, on October 20, 1967.

3. Пал Таллош вместе с профессором Адамом Боросом 20-го октября 1967-го года в Фельшёнйрадском лесу во время последнего сбора материалов.

sait. Felesége, BANYÁSZ TERÉZ, zenetanár, akitől a muzsika szépségeire fogékony szelleme további ösztönzést nyer. Vele és általa teljessé vált ki benne a családi élet meghitt boldogsága, s mindezt a teljességet koronázta meg Ágnes kislányuk születése.

A tragikusan beköszöntő halál, az alattomo-

san támadó és hirtelen jelentkező gyilkos kór ebből a teljességből szakította ki. Fiatalon távozott el tőlünk, az értékes alkotások sorát hagyta ránk. Mind a tudományos világ, mind baráti köre őszinte gyásszal és fájdalommal fog rá mindig emlékezni.

Csapody István és Szodfridt István

Tallós Pál irodami munkássága

Önálló munkák

1. A pápakovácsi láprét növénytársulásai és fásítása. — Erd. Kut., 1954, 4, p. 55—69 + 29 litogr. tábl.

2. Érdekes és újabb flórisztikai adatok a Bakonyból és Magyarország egyéb tájairól. Interessante und neuere floristische Angaben aus dem Bakonygebirge und aus anderen Gegenden Ungarns. — Bot. Közlem., 1956, 46, p. 313—314.

3. Két fenyőfői erdőtypus lepke-társulásainak vizsgálata, tekintettel a károsítókra. Die Schmetterlingsgesellschaften von zwei Waldtypen in Fenyőfő mit Berücksichtigung der Schädlinge. — Erd. Kut., 1958, 5, p. 215—230.

4. Adatok néhány nagylepkefaj hazai előfordulásához. Neue bzw. seltene Schmetterlingsarten in der ungarischen Fauna. — Rovartani Közlem., 1958, 11, p. 449—456.

5. Erdő és réttípus tanulmányok a Széki-erdőben. Untersuchungen an Wald- und Wiesentypen im „Szék“-er Wald. — Erd. Kut., 1959, 6, p. 301—350.

6. Növényföldrajzi és flórisztikai adatok a Dunántúlról. Pflanzengeographische und floristische Beiträge aus Transdanubien. — Bot. Közlem., 1959, 48, p. 77—80.

7. Adatok a Vendvidék és az Őrség nagylepkefaunájához. Data to the Macrolepidopteorus Fauna of the Vendland and the Őrség. — Rovartani Közlem., 1959, 12, p. 301—325.

8. Az erdőtypológia és a növénytársulástan kapcsolatáról. (Les relations entre la typologie forestière et la phytosociologie.) — Az Erdő, 1960, 9, p. 205—213.

9. Megfigyelések az erdeifenyőn élő lepkefajok életmódjáról és károsításáról. Beobachtungen über die Ökologie und Schädwirkungen der auf der Kiefer lebenden Schmetterlingsarten. — Erd. Kut., 1961, 8, p. 313—319.

10. Hazai nagylepkefajok hernyóinak természetes tápnövényei. Die natürlichen Futterpflanzen der in Ungarn vorkommenden Raupen. — Rovartani Közlem., 1961, 14, p. 413—422.

11. Adatok a Bakony és környéke nagylepkefaunájához I. Beiträge zur Kenntniss der Falterfauna des Bakony-Gebirges und seiner Umgebung I. — Veszprém Megyei Múzeumok Közlem., 1963, 1, p. 301—309.

12. A fénycsapdák erdővédelmi jelentősége (Die Bedeutung der Lichtfallen im Forstschutz). — Az Erdő, 1966, 15, p. 134—136.

13. Az 1964. évi biotikus és abiotikus erdőgazdasági károk, valamint az 1965. évben várható károsítók. — Erd. Kut., 1965, 12, p. 277—288.

14. A gyapjaslepke (*Lymantria dispar* L.) kártételének előrejelzéséről. (Über die Prognose der Schadenerregung des Schwammspinners.) — Az Erdő, 1966, 15, p. 549—552.

15. Talajjelző és típusalkotó növényfajok címszavai az Erdészeti—Vadászati—Faipari Lexikonban. — Budapest, 1964.

16. Fénycsapda. IUFRO Konferencia anyaga. Kézirat, 1967.

17. A fenyők jelentősebb betegségei, károsítói és az ellenük való védekezés: lőtűcsök, pattanóbogárfélék, vetési bagolylepkek, zsákhordó molylepke-félék, fenyőiloncák, szu-félék. — In Keresztesi (szerk.): A fenyők termesztése, Budapest, 1966.

18. Svetelné pasce a ich vyznem v prognoze skodlivé hmyzl. — Les, 1967, 23, p. 169—173.

19. Az újszenthargitai erdő vegetációja. Kézirat, 1967.

Társszerzővel írt munkák

20. G. FEKETE—A. MAJER—G. VIDA—B. ZÓLYOMI: Angaben und Bemerkungen zur Flora, und zur Pflanzengeographie des Bakonygebirges. — Ann. Hist. Nat. Mus. Nat. Hung., 1961, 53, p. 241—253.

21. PÓCS T.—PÓCSNÉ G. I.—SZODFRIDT I.—VIDA G.: Szakonyfalu környékének vegetáció térképe. — Egri Pedagógiai Főiskola Évkönyve, 1962, 8, p. 449—478.

22. SZODFRIDT I.: *Carex hartmani* Cajander Magyarországon és újabb flórisztikai adatok a Bakonyaljáról. *Carex hartmani* Caj. in Ungarn, nebst einige neue Angaben zur Kenntnis der Flora des Gebietes „Bakonyalja“. — Bot. Közlem., 1962, 49, p. 258—262.

23. BIRCK O.—KISS R.—MÁRKUS L.—SOLYMOS R.: A hosszúlejárati erdőművelési és fatermesztési kísérleti területek kitérésének, felvételének és fenntartásának irányelvei. Methodik der Anlage, Erhebung und Behandlung von langfristigen Versuchsflächen für Waldpflege und Ertragskunde. — Erd. Kut. 1962, 58, p. 217—257.

24. CSAPODY I.—HORÁNSZKY A.—PÓCS T.—SIMON T.—SZODFRIDT I.: Lágyszárú növényeink ökológiai viszonyai — In Major A.: Erdő- és termőhelytypológiai útmutató, OEF kiadása, Budapest, 1962, p. 165—175.

25. SZODFRIDT I.: Fontosabb lágyszárú növényeink ismertetése. — Ugyanott, p. 176—244.

26. CSAPODY I.—HORÁNSZKY A.—PÓCS T.—SIMON T.—SZODFRIDT I.: Die ökologischen Artengruppen der Wälder Ungarns. — Acta Agronomica Acad. Sci. Hung., 1963, 12, p. 209—231.

27. DANSZKY I. (szerk.): Magyarország erdőgazdasági tájainak erdőfelújítási, erdőtelepítési irányelvei és eljárásai, I—IV. — Budapest, OEF kiadása, 1963.

28. SZODFRIDT I.: Változó vízgazdálkodású tölgyes erdőtípus. (Type de forêt à chêne d'un régime hydrique changeant). — Az Erdő, 1964, 13, p. 85—89.

29. KISS L.—KOLONITS J.—LENGYEL GY.—PAGONY H.—SZONTÁGH P.—VINCZE R.: Az 1963. évi biotikus és abiotikus erdőgazdasági károk, valamint az 1964-ben várható károsítások. Biotische und abiotische Schäden in Ungarn in der Forstwirtschaft im Jahre 1963. und ihre Prognose für 1964. — Erd. Kut., 1964, 60, p. 359—385.

30. SZODFRIDT I.: A felsőnyirádi erdő cseres-tölgyesei. (Eichenwälder im Felsőnyirader Wald.) — A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 1964, 2, p. 423—433.

31. SZODFRIDT I.: A Koeleria pyramidata (Lam.) Domin Magyarországon. Újabb florisztikai adatok a Felsőnyirádi-erdőből. (Koeleria pyramidata (Lam.) Domin in Transdanubien im Walde von Felső-Nyirád.) — Bot. Közlem., 1966, 53, p. 31—33.

32. SZODFRIDT I.: A fenyvesek erdőtársulásai és erdőtípusai. — In Keresztesi (szerk.): A fenyők természetese, Budapest, 1966, p. 72—106.

33. SZONTÁGH P.—VINCZE R.: Rovarkárosítók. — In Keresztesi (szerk.): A tölgyek, Budapest, 1967, p. 585—608.

34. SZODFRIDT I.: A Felsőnyirádi-erdő lág- és ligeterdei. — A Veszprém Megyei Múzeumok Közlem., 1969, nyomás alatt.

Erinnerung an Pál Tallós

(1931—1968)

Obwohl nicht ein Kind des Komitats Veszprém, sind Leben und Wirken von *Pál Tallós* doch eng mit der Erforschung der Naturwelt des Bakony-Gebirges sowie der umliegenden „buckligen Landschaft“ verbunden. Geboren am 29. März 1931 in Pozsony, ging er in Somorja, dann in Pápa zur Schule und erhielt 1949 im Lehrerseminar von Pápa das Befähigungszeugnis. Hierauf studierte er vier Jahre lang an der Hochschule für Forstwesen in Sopron. Hier absolvierte er 1953 zum Forstingenieur. Als solcher leistete er sein Praktikum an verschiedenen Betriebsstellen der Forstwirtschaft im Bakony-Gebirge. Nach vierjähriger praktischer Tätigkeit gelangte er von hier als wissenschaftlicher Mitarbeiter an das forstwissenschaftliche Forschungsinstitut, wo er bis zu seinem plötzlichen Ableben am 25. Januar 1968 arbeitete.

In seinem wissenschaftlichen Wirken lassen sich zwei Tendenzen unterscheiden. Er galt als *hervorragender Botaniker*, an dessen Namen sich die Entdeckung einer ganzen Anzahl seltener, im Bakony-Gebirge heimischer Pflanzenarten knüpft. Von ihm stammt u. a. die ausführliche zöologische Analyse der Moorwiese von Pápakovácsi sowie der Zerreichen- und Hainbuchen-Eichenwälder von Szék, wie auch die pflanzensoziologische Bearbeitung der Zerreichenwälder, Haine, Moorwälder und Wiesen

von Felsőnyirád. In seinem handschriftlichen, bisher unveröffentlicht gebliebenen Nachlass findet man auch eine Beschreibung der Pflanzenwelt in den Alkaliboden-Waldungen von Újszentmargita. Als Mitverfasser bearbeitete er auch die Waldtypen der ungarischen Kieferwälder, beteiligte sich an der Zusammenstellung der ökologischen Artengruppen der Wälder und auch erwies er sich als aktiver Mitarbeiter in der Verbreitung und praktischen Nutzanwendung der Waldtypologie.

Die *Lepidopterologie* war ein anderes Gebiet seiner unermüdlichen Forschertätigkeit. In der Nähe der Ortschaft Fenyőfő untersuchte er die Schmetterlingfauna zweier Kieferwaldtypen und leistete durch die quantitative Artbestimmung bahnbrechende Arbeit auf dem Gebiet der Biozöologie. An seinen Namen knüpft sich auch in Ungarn die Verwirklichung der modernen Insektenprognostik für Waldungen sowie die Entwicklung ihrer ausführlichen Systemlehre. Unter seiner Leitung beginnt ferner in Ungarn die systematische forstwirtschaftliche Schädlingsvorhersage.

Diesen Gedenkblättern ist ein *ausführliches bibliographisches Verzeichnis* seiner fachliterarischen Tätigkeit beigegeben.

István Csapody—István Szodfridt

In Commemoration of Pál Tallós

(1931—1968)

Though he was not born in the County of Veszprém, his life and activity is in close connection with the exploration of Nature in the Bakony Mountain and the hill-country flanking the Bakony. He was born in Pozsony, on March 29, 1931. He went to school in Somorja and Pápa. In 1949 he graduated in the Teacher Training School of Pápa; during the following four years he had been student of the Forestry Engineering College in Sopron. In 1953 he obtained a forestry engineer's diploma. He had performed his field practice in the Bakony and, after four years, he became research worker of the Scientific Institute for Forestry. In this capacity he had been active until his sudden death on January 25, 1968.

His scientific activity covers two fields. First of all he was an *excellent botanist*. He is credited with the discovery of numerous rare plant species of the Bakony, the detailed phytocoenological analysis of the Pápakovácsi marshland, of the Turkey oak and hornbeam groves at Szék, furthermore with the elaboration of the phytocoenology of the Felsőnyirád

Turkey oak groves, gallery forests and fenwoods. The description of the flora of the sodic soil woods near Újszentmargita has been preserved in his unpublished manuscript. In the capacity of a co-author he worked out the types of Hungarian pine-woods, participated in the drawing up of the oecological groups of species of forests, had been an active collaborator in propagating and applying forest typology.

Another branch of his research activity is *lepidopterology*. He had investigated the lepidoptera of two types of Scotch fir woods in the vicinity of Fenyőfő and by the quantitative determination of species he was a pioneer in the field of biocoenology, he has established in Hungary up-to-date forestry inspect prognosis, worked out in details its methodology and under his direction the systematical forecast concerning forest parasited could be started.

His literary activity is set forth in the *detailed bibliography* completing the commemoration.

István Csapody—István Szodfridt

ПАЛ ТАЛЛОШ

(1931—1968)

Хотя Пал Таллош и не родился в комитате Веспрем, его жизнь и деятельность неразрывно связаны с исследованием природного мира Баконя и окружающего его холмистого района. Родился он 29-го мая 1931-го года в Братиславе. Учился в Шоморье и Папе. В 1949-м году он сдает выпускной экзамен в папайском педучилище, после чего в течение четырех лет слушает курс в шопронском лесном институте. В 1953-м году Таллош получает диплом инженера-лесовода. Производственную практику он проходил в Баконе, а по истечении четырех лет становится научным сотрудником Научно-исследовательского института лесного хозяйства до той самой поры, пока 25-го января 1968-го года смерть не вырвала его из жизни.

В его научной деятельности надо различить два направления.

Первым из них была ботаника, а сам он — *отличным ботаником*. С его именем связано обнаружение ряда редких растений Баконя, подробный биоценологический анализ папаковачского болота и дубовых и грабовых массивов Секского леса, изучение фито-

ценоза дуба Фельшёнпирядского леса, рощ болотняка и полян. Рукопись его неизданного труда содержит описание растительного мира уйцентмаргитайского леса с солончаковыми почвами. В качестве соавтора он разрабатывает материал о видах отечественных хвойных лесов, принимает участие в составлении экологических групп наших лесов, а также является активным работником в области развития лесной типологии и ее практическом применении.

Вторым направлением его научно-исследовательской деятельности была *лепидоптерология*. Он исследовал фауну бабочек в двух сосновых рощах возле Феньёфё и был одним из пионеров биоценологии в квантитативном определении видов. Он был тем, кто в Венгрии осуществил прогноз лесных вредителей, выработал современный подробный метод этого; под его руководством началось систематическое прогнозирование появления лесных вредителей.

С научно-литературной работой Таллоша знакомит подробная *библиография*, дополняющая эту статью.

István Csapody—István Szodfridt

A Bakony természeti képe, II.

Beszámoló a Bakony természettudományi kutatásáról,

1965—1967

Bevezetés

1962-ben, a veszprémi Bakonyi Múzeum szervezésében kezdtük meg „A Bakony természeti képe” természettudományi kutatási program (röviden Bakony-kutatás) megvalósítását. Az első három évben kapcsolódtak be mindazok, akik a Bakonnyal már előbb foglalkoztak, ill. kezdeményezésük nyomán kiterjesztették kutatásukat a Bakonyra. 1962-64 folyamán három alkalommal tartottunk megbeszélést, amikor a Bakony-kutatás résztvevői és a Bakonyi Múzeum vezetősége megvitatta az elgondolásokat, a célokat, ill. a kutatás során felmerült problémákat és kívánságokat (PAPP 1964). A megbeszélések során mindannyian meggyőződhattünk arról, hogy a Bakony természetvilágával szükséges foglalkoznunk és az elkövetkező években igyekezzünk a kutatásokat minél teljesebbé tenni.

Az elmúlt három évben a földrajzi (geomorfológiai) és a biológiai (botanikai és zoológiai) kutatási munkában sikerült olyan értelmű teljességet elérni, hogy mindazok részt vettek vállalkozásunkban, akik egyáltalán szóba jöhettek kutatási témájuk, vagy választott kutatási területük miatt. Változatlanul nem értük el azt, hogy a geológiai (kőzettani, ásványtani, őslénytani) kutatások valamennyi témája ott szerepeljen programunkban. Igaz, ezek a kutatások sokszor annyira összefonódnak a termelés mindennapi és távlati szükségleteivel, hogy inkább szolgálják a gyakorlatot és nem eredeti célkitűzésünket: az embertől érintetlen vagy lényegesen nem háborgatott természeti jelenségek feltárását. A kialakult helyzet ellenére sem mondunk le arról, hogy valamennyi geológiai kutatás programunk részese legyen, de azt sem állíthatjuk, hogy nincsenek e téren eredményeink. Miképp a továbbiakban olvasható, néhány kőzettani-rétegtani-őslénytani téma szerepelt programunkban.

1965—1967-ben végzett munka

A Bakony-kutatás egyik célja változatlanul az, „hogy valamennyi jelentkező résztvevőt (és a valamilyen ok miatt távolmaradt, de a Bakonyt kutató munkatársat) nyilvántartsuk és valamennyi-

nyien tudomással bírjunk egymásról és a folyamatban levő kutatási témákról. Egymás munkájának az ismertetésével és az új eredmények tekintetbevételével olyan szempontok merülhetnek fel, amelyek más témának adhatnak új megvilágítást” (PAPP 1964, p. 399).

A kialakult gyakorlatnak megfelelően a kutatási program 10 főtémát ölel fel: geológia, geomorfológia, meteorológia, hidrológia, pedológia, botanika, zoológia és természetvédelem. A főtémákon belül szerepelnek a témák, tehát amivel a kutatók foglalkoznak. Helykímélés és áttekinthetőség végett a témákat nem évenkénti bontásban, hanem 1965—67-re, tehát három évre összefoglalóan ismertetjük. Ha a téma egy vagy két évben szerepelt, akkor ezt zárójelben tüntetjük fel (pl. 1965—1966-ban).

„A Bakony földszerkezete” főtémán belül 10 kutató 10 téma feldolgozását végezte:

Bubics István (Uránkutató Csoport, Balatonfüred): A Balaton-felvidék metamorf képződményeinek földtani, ásvány-kőzettani és geokémiai vizsgálata.

Majoros György (Uránkutató Csoport, Balatonfüred): A Balaton-felvidék perm időszaki képződményeinek üledék-földtani, faciológiai és földrajzi vizsgálata (1965—1966-ban).

Dr. Kovács Lajos (Nehézipari Műszaki Egyetem Földtani-Teleptani Tanszék, Miskolc): A Bakony-hegység júra időszaki Ammoniteszeinek vizsgálata.

Szantner Ferenc—Szabó Elemér (Bauxitkutató Vállalat, Balatonalmádi): A Bakonyi bauxitelfordulások tektonikája (1965—1966-ban).

Bondor Livia (Természettudományi Múzeum Ásványtára, Budapest): A bakonyi eocén rétegek tufás kőzeteinek vizsgálata (1965—1966-ban).

Ifj. dr. Dudich Endre (Bauxitkutató Vállalat, Balatonalmádi): A bakonyi eocén fáciesviszonyai és ősföldrajza (1965—1966-ban).

Krizsán Pál (Ásványbánya Vállalat, Révfülöp): Fiatal harmadkorú képződmények és ásványbányászati termelvények leírása.

Viczián István (M. Áll. Földrajzi Intézet, Budapest): Az Ajka melletti Sástó-domb bazaltjának kőzettani és vulkanológiai vizsgálata.

Halász Árpád (Uránkutató Csoport, Balatonfüred): Tihany földtani fejlődéstörténete. Ősleletnyomok a balaton-felvidéki permében. Tihany gejzíres üregeinek genetikája.

Dr. Szalai Tibor (Vízgazdálkodási Tudományos Kutatóintézet, Budapest): A Nyugat-Kárpátok kialakulása, különös tekintettel a Bakony-hegység alp-kárpáti rendszertani helyzetére (1967-től).

„*A Bakony ősnövényei (paleobotanika)*” főtémán belül 2 kutató 2 téma feldolgozását végezte:

Horváth Ernő (Savaria Múzeum, Szombathely): Ősnövény lelőhelyek felkutatása, kovásodott fák gyűjtése. Pleisztocén famaradványok feldolgozása, kovásodott fák csiszoltatása, feldolgozáshoz való előkészítése.

Dr. Kedves Miklós (JATE Növénytan Tanaszék, Szeged): A Bakony-hegység paleogén rétegeinek palinológiai vizsgálata.

„*A Bakony őssálatvilága (paleozoológia)*” főtémán belül 3 kutató 3 téma feldolgozását végezte:

Dr. Kolosváry Gábor (JATE Állatrendszertani Intézet, Szeged): Eocén Madrepোরaria-k feldolgozása (1965-ben).

Dr. Kecskeméti Tibor (Természettudományi Múzeum Őslénytára, Budapest): A Bakony-hegység nagy-foraminiferáinak vizsgálata (1965—1966-ban).

Dr. Kretzói Miklós (M. Áll. Földtani Intézet, Budapest): A Bakony-hegység kialakulása a harmadkortól napjainkig a gerinces leletek tükrében (1967-től).

„*A Bakony szekuláris mozgásai*” főtémán belül 1 kutató 1 téma feldolgozását végezte:

Dr. Bendefy László (Vízgazdálkodási Tudományos Kutatóintézet, Budapest): Szintváltások és kéregszerkezeti vizsgálatok a Bakonyban (1965—1966-ban). Földrengések a Bakonyban (1967-től).

„*A Bakony természeti földrajza (geomorfológia)*” főtémán belül 7 kutató 6 téma feldolgozását végezte:

Dr. Borbély Andor (MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest): A Bakony természet-földrajzi bibliográfiája.

Dr. Láng Sándor — Dr. Mészáros Imre (ELTE Földrajzi Intézet, Budapest): Az Északi-Bakony geomorfológiája és vízrajza (1965—1966-ban).

Dr. Pécsi Márton (MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest): A Bakony geomorfológiai térképezése.

Buczko Emmi (MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest): Geomorfológiai kutatás és térképezés a Balaton-felvidék keleti részén.

Dr. Góczán László (MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest): A Tapolcai-medence geomorfológiája (1965—1966-ban, A Déli-Bakony és az Eger-patak völgyének geomorfológiai-talajföldrajzi vizsgálata (1967-től).

Kaiser Miklós (MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest): Geomorfológiai kutatás és térképezés a veszprémi fennsíkon (1965—1966-ban).

„*A Bakony vízrajza (hidrográfia)*” főtémán belül 2 kutató 2 téma feldolgozását végezte:

Dr. Szabó Zoltán (MTA Dunántúli Tudományos Intézet, Pécs): A Bakony-hegység karsztmorfológiai és karszthidrológiai vizsgálata (1965-ben).

Hóriszt György (Bauxitkutató Vállalat, Balatonalmádi): A Bakony karsztvízei és karsztproblémái (1965—1966-ban).

„*A Bakony talajtakarója (pedológia)*” főtémán belül 4 kutató 4 téma feldolgozását végezte:

Dr. Járó Zoltán (Erdészeti Tudományos Intézet, Budapest): A termőhely (talaj, mezoklíma, hidrológia) és erdőállományok összefüggésének vizsgálata az Északi-Bakonyban.

Dr. Stefanovits Pál (Agrártudományi Egyetem Talajtani Intézet, Gödöllő): A Bakony bazalt-hegyeinek talajai, különös tekintettel a bazaltból való talajképződésre.

Dr. Kazó Béla (MTA Talajtani és Agro-kémiai Kutatóintézet, Budapest): A Bakony főbb talajtípusainak erodálhatósági viszonyai.

Dr. Szűcs László (MTA Talajtani és Agro-kémiai Kutatóintézet, Budapest): A talajtakaró földrajzi törvényszerűségeinek feltárása, különös tekintettel a dolomit és a mészkő, valamint a bauxit-üledékek talajalakító hatására (1965-ben).

„*A Bakony növénytakarója (botanika)*” főtémán belül 14 kutató 13 téma feldolgozását végezte:

Dr. Kol Erzsébet (Természettudományi Múzeum Növénytára, Budapest): A Bakony algavegetációjának a feldolgozása (1965—1966-ban). Az Északi-Bakony algavegetációja (1967-től).

Dr. Tamás Gizella (MTA Biológiai Kutatóintézet, Tihany): Az Északi-Bakony kovamoszatai (1967-től).

Szemere László (magánkutató, Hárskút): A Bakony gombaflórája.

Dr. Tóth Sándor (Agrártudományi Egyetem Növénytan Intézet, Gödöllő): A Bakony mikroszkópikus gombái.

Dr. Versegly Klára (Természettudományi Múzeum Növénytára, Budapest): A Bakony zuzmóvegetációja.

Dr. Boros Ádám—Vajda László (Természettudományi Múzeum Növénytára, Budapest): A Bakony mohavegetációja.

Tallós Pál (ERTI Botanikus Kert, Sárvár): A Nyugat-Bakony és a Bakonyalja növénycönológiai és flórisztikai viszonyai.

Dr. Horváth Adolf Olivér (Janus Pannonius Múzeum Természettudományi Osztálya, Pécs): Összehasonlító vegetációs tanulmányok a Mecsek és a Bakony növénytakarója között.

Dr. Fekete Gábor (Természettudományi Múzeum Növénytára, Budapest): A Bakony vegetációjának cönológiai kutatása, különös tekintettel az erdőkre.

Debreczy Zsolt (Természettudományi Múzeum Növénytára, Budapest): A Péter- és Tamás-hegy (Balatonfüred) vegetációjának részletes cönológiai és ökológiai kutatása (1965–1966-ban). A Balaton-felvidék vegetációjának részletes cönológiai és ökológiai kutatása (1967-től).

Dr. Márkus László (ERTI Alpokaljai Kísérleti Állomás, Sopron): Fatermelési, állomány szerkezeti és ehhez kapcsolódó termőhely és erdőtípusológiai, erdőtörténeti vizsgálatok (1965–1966-ban).

Dr. Baráth Zoltán (MTA Botanikai Intézet, Vácrátót): A felhagyott művelésű szőlő- és gyümölcskultúrák vegetációs viszonyai (1965-ben).

Dr. Terpó András (Kertészeti és Szőlészeti Főiskola, Növénytani Tanszék, Budapest): Őshonos és termésből elvadult gyümölcsfajok a Bakony területén (1965–1966-ban).

„A Bakony állatvilága (zoológia)” főtémán belül 25 kutató 26 téma feldolgozását végezte:

Papp József (Alkotók Háza, Szigliget): A Bakony állattani bibliográfiája.

Dr. Sey Ottó (Tanárképző Főiskola Állattani Tanszék, Pécs): A Bakony gerinces állatainak belső élősködő férgei.

Dr. Iharos Gyula (magánkutató, Balatonfenyves): A Bakony Tardigrada-faunája.

Dr. Jenser Gábor (Kertészeti Kutatóintézet, Budapest): A Bakony Thysanoptera-faunája.

Dr. Steinmann Henrik (Természettudományi Múzeum Állattára, Budapest): A Bakony recésszárnyú rovarainak (Neuroptera) gyűjtése és feldolgozása (1965–1966-ban). A Bakony Trichoptera-faunája (1967-től).

Dr. Nagy Barnabás (Növényvédelmi Kutatóintézet Állattani Osztálya, Budapest): A Déli-Bakony és a Balaton-felvidék egyenesszárnyú (Orthoptera) faunája és cönológiája (1965–1966-ban).

Tóth László (magánkutató, Budapest): A Bakony bogár (Coleoptera) faunája (1966-től).

Dr. Papp Jenő (Bakonyi Múzeum, Veszprém): A Bakony rovar- és csiga-kagyló (Insecta et Mollusca) faunájának gyűjtése. A Bakony egyes Hymenoptera-csoportjainak a feldolgozása (Apoidea, Braconidae).

Dr. Tóth Sándor (Általános Iskola, Hejőbába): A Bakony légy (Diptera) faunája.

Ambrus Béla (Fővárosi Tanács Oktatási Osztálya, Budapest): A Bakony gubacs-faunája.

Tallós Pál (ERTI Botanikus Kert, Sárvár): A Nyugat-Bakony és a Bakonyalja lepke (Lepidoptera) faunája.

Dietzel Gyula (magánkutató, Herend): Az Északi- és Déli-Bakony lepke (Lepidoptera) faunája (1966-től).

Rézbányai László (Iskolai Tanszék Gyára, Budapest): A Bakony lepke (Lepidoptera) faunája, főleg fénycsapda-gyűjtés alapján (1967-től).

Dr. Sáringer Gyula (Növényvédelmi Kutatóintézet Laboratóriuma, Keszthely): A Keszthelyi-hegység kabóca (Homoptera) faunája.

Hörömpöly Miklós (magánkutató, Pápa): A Bakony kaszáspók (Phalangidea) faunája (1965–1966-ban). Az Északi-Bakony pók (Arachnoidea) faunája (1967-től).

Dr. Pintér István—Pintér László (magánkutatók, Keszthely): A Bakony csiga-kagyló (malako-) faunája.

Szabó István (Természettudományi Múzeum Állattára, Budapest): A Bakony kételtű, hulló (Amphibia et Reptilia) és bolha (Siphonaptera) faunája.

Dr. Marián Miklós (Móra Ferenc Múzeum Természettudományi Osztálya, Szeged): Az Északi-Bakony herpetofaunája és madárvilága.

Dr. Horváth Lajos (Természettudományi Múzeum Állattára, Budapest): A Tapolcai-medence bazalthegyeinek összehasonlító madártani vizsgálata.

Dr. Keve András (Madártani Intézet, Budapest): A Keszthelyi-hegység és a Balaton-felvidék madárvilága.

Dr. Tapfer Dezső (magánkutató, Budapest): A Keleti-Bakony madárvilága.

Ifj. Szolnoky Kálmán (magánkutató, Győr): Északi-Bakony herpetofaunája és madárvilága.

Szabó László (Általános Iskola, Csákvár): Ornitológiai kutatás a Keleti- és az Észak-Bakonyban.

Janisch Miklós (Állatorvostudományi Egyetem Parazitológiai Tanszék, Budapest): A Bakony gerinces és kullancs faunája.

Topál György (Természettudományi Múzeum Állattára, Budapest): A Bakony emlős (Mammalia), szőr- és tollatka (Mallophaga) faunája (1965-ben).

„A Bakony természetvédelmi objektumai” főtémán belül 2 kutató 2 téma feldolgozását végezte:

Papp József (Alkotók Háza, Szigliget): A Bakony természeti értékei, különös tekintettel az arborétumokra.

Héder Sándor (Állami Erdőrendezés Fásítási Tervező Csoport, Balatonfüred): Dendrológiai értékek felkutatása a Bakonyban.

1965—1966—1967-ben tehát összesen 10 főtémán belül 69 kutató 69 téma kutatását végezte.

A Bakony-kutatás anyagi támogatására a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság a Veszprém Megyei Tanács hozzájárulásával az alábbi hitelkeretet biztosította:

Kutatási témákra	84 700 Ft
Természettudományi kutató alkalmazására a Bakonyi Múzeumban	2 500 Ft
Adminisztrációs költségek	800 Ft
Összesen:	88 000 Ft

Publikációs tevékenység

1964-ben indítottuk meg „A Bakony természettudományi kutatásainak eredményei” sorozatot a Bakonyi Múzeum kiadásában. A sorozat egyes füzetei a Bakony-kutatás egy-egy témájáról nyújtanak összefoglaló feldolgozást, ill. egy-egy témát részleteiben ismertetnek. A sorozat első füzete dr. FEKETE GÁBOR: *A Bakony növénytakarója* (A Bakony cönológiai-növényföldrajzi képe) 1964-ben jelent meg 3,5 ív terjedelemben (16 képpel és 3 térképpel). 1965-67 folyamán újabb három füzetet jelentettünk meg, melyek sorrendben a következők (zárójelben feltüntetjük az előállítási költséget):

Papp József: A Bakony növénytan bibliográfiája, 6,5 ív 2 térképpel (10 000 Ft)

Dr. Tapfer Dezső: A Keleti-Bakony madárvilága, 7 ív 23 képpel és 3 térképpel (12 000 Ft)

Dr. Bendefy László: A Bakony-hegység geokinetikai viszonyainak földkéregszerkezeti vonatkozásai, 14 ív 49 ábrával és 16 képpel (26 000 Ft).

Az 1965-67-ben megjelent 3 füzet költsége tehát 48 000 Ft.

A következő években az alábbi füzeteket szándékozzuk megjelentetni a Bakony-sorozatban:

Buczko Emmi: Geomorfológiai kutatás és térképezés Balatonfüred környékén.

Papp József: A Bakony állattani bibliográfiája.

Dr. Felméry László és társai: A Bakony éghajlata.

Dr. Kedves Miklós: Palinológiai vizsgálatok a bakony-hegységi paleogén rétegeken.

Dr. Keve András: A Keszthelyi-hegység és a Kisbakony madárvilága.

Dr. Horváth Lajos: A Tapolcai-medence bazalthegeinek összehasonlító madártani vizsgálata.

Bubics István: A Balaton-felvidéki átalakult palavonulat földtani-közettani felépítése.

Dr. Borbély Andor: A Bakony természetföldrajzi bibliográfiája.

Dr. Bayer Lászlóné—Dr. Kaplay Imréné: A Bakony földtani-öslénytan bibliográfiája.

Dr. Kol Erzsébet: Az Észak-Bakony algavegetációja.

Dr. Steinmann Henrik: A Bakony szitakötő (Odonata) faunájának az alapvetése

Dr. Papp Jenő: A Bakony méhalkatú (Apoidea) faunájának az alapvetése.

Dr. Márkus László: Az ugodi erdő monográfiája.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményeiben is biztosítottuk a természettudományi tanulmányok megjelentetését, melyek a Bakony-kutatás valamely részlet-eredményét ismertették adatközlés vagy leírás formájában. A Közlemények 1963—1966 folyamán kiadott öt kötetében az alábbi tanulmányok olvashatók időrendi csoportosításban:

1. kötet, 1963:

Boros Ádám—Vajda László: A Bakony-hegység dolomitjának mohaföldrajza, p. 281—286.

Papp Jenő: Adatok a Bakony-hegység méhalkatú (Apoidea) faunájához, p. 287—300, 8 térkép.

Tallós Pál: Adatok a Bakony és környéke nagylepke faunájához, p. 301—310.

2. kötet, 1964:

Papp Jenő: A Bakony természeti képe I. Beszámoló a Bakony természettudományi kutatásának első három évéről (1962—1964), p. 391—421, 1 térkép.

Szodfridt István—Tallós Pál: A felsőnyíradi erdő cseres-tölgyesei, p. 423—435, 3 kép.

3. kötetben (1965) nem jelent meg természettudományi tanulmány.

4. kötet, 1965:

Papp Jenő: Helytörténet és természettudomány, p. 319—329.

Boros Ádám—Vajda László: A Bakony bazalthegeinek mohaföldrajza, p. 331—339.

Verseggy Klára: Adatok a Balaton-felvidék zuzmóflórájához, p. 341—355, 1 térkép és 4 kép.

Szemere László: A Bakony szarvasgombái, p. 357—368, 1 térkép és 5 kép.

5. kötet, 1966:

Papp Jenő: Természettudományi múzeológia és honismeret, p. 325—337.

Keve András: Madártani szempontok a Keszthelyi-öböl eliszaposodásának a kérdéséhez, p. 361—376, 6 térkép és 4 kép.

6. kötetben (1967) nem jelent meg természettudományi tanulmány.

1966 májusában hívtuk fel az érdekeltek figyelmét arra, hogy a Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 7. (jelen) kötetében kizárólag természettudományi tanulmányokat jelentetünk meg. Elsősorban a Bakony-kutatás résztvevőinek kívántunk ezzel újabb publikációs lehetőséget nyújtani, de nem zárkoztunk el mások értekezéseinek közlésétől sem. Felhívásunk élénk visszhangra talált, amit a beküldött 32 tanulmány bizonyít. A Közlemények (jelen) természettudományos kötete 30 ív terjedelmű és 1969 második felében hagyta el a nyomdát.

Gyűjtemény gyarapítás

A Bakony-kutatás eredményei nemcsak a kutatási témákon és a megjelent kiadványokon keresztül mérhető le. Valamennyi kutató értékes vizsgálatairól évről évre beszámolt. A beszámolókat a Bakonyi Múzeum természettudományi adattárában helyeztük el és ott bárkinek rendelkezésére áll. A beszámolók és részvételi jelentkezések alapján pedig ugyancsak évről évre kiadványt állítottunk össze, amit sokszorosítottunk és eljuttattuk a Bakony-kutatás résztvevőéhez, ill. az érdeklődőkhöz. Sokszorosított kiadványunk egyik célja az, hogy áttekintést nyújtsunk a folyó munkálatokról és az esetleges bekapcsolási lehetőségekről.

A veszprémi Bakonyi Múzeum természettudományi gyűjteménye tetemesen gyarapodott az elmúlt 3 évben. A sokszorosított kiadványokban (és beszámolóiban) ismertetett gyűjtött tárgyakat a Bakonyi Múzeumban helyeztük el és itt ugyancsak bárki megtekintheti, ill. gyűjtőjük hozzájárulásával tudományosan feldolgozhatja és közölheti tanulmány-értekezés formájában azokat.

A Bakony-hegyvidék területéről a következő kutatók gyarapították múzeumunk természettudományi gyűjteményét:

- Bubics István* 52 db kőzet-kövület.
- Pozsgay Károly* 38 db kőzet (bauxit) minta.
- Horváth Ernő* 78 db miocén-kori kovásodott fatörzsdarab.
- Kol Erzsébet* 616 tubus konzervált algaminta.
- Szemere László* 96 kapszula gombaminta.
- Verseghy Klára* 1435 kapszula zuzmó.
- Boros Ádám—Vajda László* 300 kapszula moha.
- Fekete Gábor* 154 db bakonyi táj és növénycönológiai fénykép.

Iharos Gyula 145 db tárgylemezen rögzített Tardigrada-készítmény.

Ambrus Béla 2160 db kapszula (bogár, hártváscsárnyú, kétszárnyú, szipókás és atka) gubacs.

Tóth László kb. 1500 db bogár.

Papp Jenő kb. 30 000 db rovar, 2000 db csiga-kagyló és 800 db természettudományi színes diafilm-kép.

Dietzel Gyula kb. 200 és *Rézbányai László* kb. 800 db lepke.

Pintér István és *Pintér László* kb. 2500 db csiga-kagyló.

Janisch Miklós kb. 1500 db kullancs.

Marián Miklós 200 db kételtű hulló.

Topál György—Janisch Miklós—Hüttler Bécsy László 39 emlős.

Topál György 98 emlős.

1965—67 folyamán az alábbi kutatók végeztek meghatározási-rendezési munkát múzeumunk természettudományi gyűjteményében (zárójelben a szakcsoportot tüntettük fel):

- Dietzel Gyula (Lepidoptera)
- Rézbányai László (Lepidoptera)
- Ambrus Béla (gubacsok)
- Tóth László (Coleoptera)
- Zombori Lajos (Hymenoptera)
- Bécsi László (Mammalia)
- Topál György (Mammalia)

A Bakonyi Múzeum természettudományi gyűjteményének a gondozója (1956 óta) Papp Jenő muzeológus.

Összefoglalás

Míg a „Bakony természeti képe” program első 3 éve (1962—64) inkább a tudományos kutatás elindításának szervezési munkájával, addig a program második 3 éve (1965—67) a már kialakult keretek közt a tudományos munka elmélyülésével-kiszélesedésével telt el. Úgy érezzük, hogy az előző fejezetek mindenki ezt a nézetet alakítják ki. A már tudományos körökben ismertté vált Bakony-kutatást a meglévő keretek közt kívánjuk folytatni az elkövetkező években. Programunk tematikai fejlődését csak a geológiai kutatásokban reméljük. Más főtémán belül elértük a reális lehetőségeket, a témák tekintélyes számú növekedését éppen a szóba jöhető kutatók korlátozott száma miatt nem várjuk. A kutatások mértéke és intenzitása szilárd alapot biztosít célkitűzésünk jövőbeni megvalósítására: a Bakony korszerű természettudományi megismerésére.

Az elmúlt 3 év érlelte ki azt a munkaközöséget, aki magáénak érzi a Bakony-kutatás ügyét. Lelkes és kitartó munkájukat magasra értékeli a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, illetve a Bakonyi Múzeum. Ezúton is kifejez-

zük köszönetünket minden résztvevőnek fáradozásukért és kérjük őket, hogy a jövőben hasonló elhatározással végezzék munkájukat.

Papp Jenő

IRODALOM — LITERATUR

ÉRI I. (1965): Beszámoló a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság 1965. évi munkájáról. Bericht über die Tätigkeit der Direktion der Museen des Komitates Veszprém im Jahre 1965. — A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. Mitteilungen der Museen des Komitates Veszprém, 4, p. 21—46.

ÉRI I. (1966): Beszámoló a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság 1966. évi munkájáról. Bericht über die Tätigkeit der Museum-direktion vom Komitat Veszprém im Jahre 1966. — A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. Mitteilungen der Museen des Komitates Veszprém, 5, p. 23—54.

ÉRI I. (1967): Beszámoló a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság 1967. évi munkájáról. Bericht über die Tätigkeit der Direktion der Museen des Komitates Veszprém im Jahre 1967. — A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. Mitteilungen der Museen des Komitates Veszprém, 6, p. 15—35.

PAPP J. (1964): A Bakony természeti képe I. Be-

számoló a Bakony természettudományi kutatásának első három évéről (1962—1964). Bericht über das Programm „Naturlandschaftsbild des Bakony“ 1962—1964. — A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 2, p. 391—421.

PAPP J. (1966): „A Bakony természeti képe” és a rovar-tani kutatások. „Das Naturlandschaftsbild des Bakony” und die entomologischen Nachforschungen. — Folia Entom. Hung., 19, p. 429—440.

„A Bakony természeti képe” sokszorosított kiadványai (az 1—4. kiadványt l. Papp 1964-es beszámolójának irodalmi jegyzékében):

5. Kutatási témák „A Bakony természeti képe” keretében 1965 folyamán.

6. Kutatási témák „A Bakony természeti képe” keretében 1966 folyamán.

7. Kutatási témák „A Bakony természeti képe” keretében 1967 folyamán.

NATURLANDSCHAFTSBILD DES BAKONY. II.

Bericht über die naturwissenschaftliche Forschung im Bakony, 1965—1967

Im Jahre 1962, organisiert vom Bakonyi Múzeum in Veszprém, wurde mit der Verwirklichung des naturwissenschaftlichen Forschungsprogramms „Naturlandschaftsbild des Bakony” begonnen. In den ersten drei Jahren sind dem Programm beigetreten all diejenigen, die sich schon früher mit dem Bakony befassten oder ihre Forschungen erst unserer Initiative zufolge auf den Bakony ausdehnten. Während der Jahre 1962—1964 wurde drei Besprechungen abgehalten, anlässlich derer die Teilnehmer an der Bakony-Forschung und die Direktion des Bakonyi Múzeums die Konzeptionen, Ziele bzw. die in Verknüpfung mit der Forschung aufgetretenen Probleme und Wünsche besprochen haben (PAPP 1964). Durch diese Besprechungen ist es jedem Teilnehmer klar geworden, dass die Naturwelt des Bakony ein notwendiges Beschäftigungsthema sein und die Forschungsarbeit in den kommenden Jahren so intensiv wie es nur möglich fortgesetzt werden soll.

Ein unabgeändertes Ziel der Bakonyforschung ist es, all die Teilnehmer die sich für die Arbeit gemeldet haben (und auch diejenigen Bakony-Forscher die wegen jeglichen Grundes fern geblieben sind) zu registrieren um voneinander und von den unter

Bearbeitung stehenden Forschungsthemen Kenntnis zu haben. Im gegenseitigen Besitze von solchen Kenntnissen und durch die Beachtung der jüngsten Ergebnisse können Gesichtspunkte aufkommen, die die einzelnen Themen in neues Licht stellen.

Der eingebürgerten Praxis entsprechend umfasst das Forschungsprogramm 10 Hauptthemen: Geologie, Paleobotanik, Paleozoologie, Geomorphologie, Meteorologie, Hydrologie, Pedologie, Botanik, Zoologie und Naturschutz. Innerhalb der Hauptthemen sind die von den einzelnen Forschern zu bearbeitenden Themen. In den letzten 3 Jahren (1965—1967) war die zahlenmäßige Verteilung der Themen innerhalb der Hauptthemen wie folgt:

Innerhalb des Hauptthemas „Die Geologie des Bakony” haben 10 Forscher 10 Themen ausgearbeitet.

Innerhalb des Hauptthemas „Paläobotanik des Bakony” haben 2 Forscher 2 Themen ausgearbeitet.

Innerhalb des Hauptthemas „Paläozoologie des Bakony” haben 3 Forscher 3 Themen ausgearbeitet.

Innerhalb des Hauptthemas „Säkulare Bewegungen des Bakony” hat 1 Forscher 1 Thema ausgearbeitet.

Innerhalb des Hauptthemas „Geomorphologie

des Bakony" haben 7 Forscher 6 Themen ausgearbeitet.

Innerhalb des Hauptthemas „Hydrologie des Bakony" haben 2 Forscher 2 Themen ausgearbeitet.

Innerhalb des Hauptthemas „Pedologie des Bakony" haben 4 Forscher 4 Themen ausgearbeitet.

Innerhalb des Hauptthemas „Botanik des Bakony" haben 14 Forscher 13 Themen ausgearbeitet.

Innerhalb des Hauptthemas „Zoologie des Bakony" haben 25 Forscher 26 Themen ausgearbeitet.

Innerhalb des Hauptthemas „Naturschutzobjekte des Bakony" haben 2 Forscher 2 Themen ausgearbeitet.

Im Jahre 1964 begann die Publikation der Serie „*Ergebnisse der naturwissenschaftlichen Forschung im Bakony*", in deren Heften je ein Thema der Bakony-Forschung aufgrund der jüngsten Forschungsergebnisse bearbeitet wird. Bisher sind folgende 4 Hefte erschienen:

1. Dr. Gábor Fekete: A Bakony növénytakarója. Die Pflanzendecke des Bakony-Gebirges. 1964, pp. 56.

2. József Papp: A Bakony növénytani bibliográfiája. Botanische Bibliographie des Bakony-Gebirges. 1965, pp. 104.

3. Dr. Dezső Tapfer: A Keleti-Bakony madárvilága. Die Vogelwelt aus dem Ost-Bakony Gebirge. 1966, pp. 80.

4. Dr. László Bendefy: A Bakony-hegység geokinetikai viszonyainak földkéregszerkezeti vonatkozásai. Die Rolle der Geokinetik bei der Erforschung der Erdkrustenstruktur im Bakony-Gebirge. 1967, pp. 160.

In den kommenden Jahren (bis Ende 1975) wird die Veröffentlichung von 13 Heften beabsichtigt, deren Inhalt fast alle Hauptthemen umfasst.

In den ersten sechs Bänden der Mitteilungen der Museen des Komitats Veszprém sind bisher 11 Erörterungen über naturwissenschaftliche Themen erschienen. Der gegenwärtige (7.) Band enthält weitere 32 Erörterungen bzw. Artikel (S. das fremdsprachige Inhaltsverzeichnis der Bände 1—7 von den Mitteilungen).

Jenő Papp

NATURE-LANDSCAPE OF THE BAKONY-MOUNTAIN, II.

Report on the Scientific Investigation into the Bakony, 1965—1967

In 1962, organized by the Veszprém Bakony-Museum, the implementation of the scientific research programme „*Nature-Landscape of the Bakony*" was started. In the course of the first three years joined in all those collaborators who had already been engaged in Bakony-investigations and also those who, upon our suggestion, were willing to extend their researches to the Bakony. Between 1962 and 1964 three meetings were held at which conceptions, goals, problems and wishes concerning the research activity were discussed by the participants and the direction of the Bakony-Museum (PAPP 1964). Through the discussions all participants got a convincing idea about the necessity of investigations into nature in the Bakony-Mountain and pledged their endeavour to render the investigations as complete as possible.

One of the permanent objectives of the Bakony-investigation is to keep record of all participants who had signed up (also of those who for some reason are absent, but are engaged in Bakony-investigation) in order to know about each other and about the investigation topics under way. Information on each other's work and results can shed new light on other topics, too.

In correspondence with the adopted practice the research programme embraces 10 main themes. These are: geology, paleobotany, paleozoology, geomorphology, meteorology, hydrology, pedology, botany, zoology and conservation of nature. Within the main themes are the themes, i.e. the special topics of the research-scientists. In the past three years (1965—1967) the division of the themes within the main themes was as follows:

"Geology of the Bakony" 10 themes, 10 scientists;
"Paleobotany of the Bakony" 2 themes, 2 scientists;

"Paleozoology of the Bakony" 3 themes, 3 scientists;

"Secular movements of the Bakony" 1 theme, 1 scientist;

"Geomorphology of the Bakony" 6 themes, 7 scientists;

"Hydrology of the Bakony" 2 themes, 2 scientists;

"Pedology of the Bakony" 4 themes, 4 scientists;

"Botany of the Bakony" 13 themes, 14 scientists;

"Zoology of the Bakony" 26 themes, 25 scientists;

"Objects in the Bakony under nature conservation" 2 themes, 2 scientists.

In 1964 the publication of "*Results of the Scientific Investigation into the Bakony*" was started, a series each issue of which, on the basis of the most recent researches deals with a separate theme of the Bakony-investigation. Thus far the following four issues have appeared:

1. Dr. Gábor Fekete: A Bakony növénytakarója. Vegetation of the Bakony-Mountain. 1964, pp. 56.

2. József Papp: A Bakony növénytani bibliográfiája. Botanical Bibliography of the Bakony-Mountain. 1965, pp. 104.

3. Dr. Dezső Tapfer: A Keleti-Bakony madárvilága. The Birds of the East-Bakony. 1966, pp. 80.

4. Dr. László Bendefy: A Bakony-hegység geokinetikai viszonyainak földkéregszerkezeti vonatko-

zásai. The role of geokinetics in the exploration of the crustal structure in the Bakony-Mountain. 1967, pp. 160.

In the following years (up to late 1975) 13 issues are planned to be published, covering in contents most of the main themes. In the first six volumes of the Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei

(= *Publications of the Museums of the County Veszprém*) thus far 11 scientific essays have appeared; the present (seventh) volume contains further 32 essays and articles (see the foreign-language index of *Közlemények*, Volumes 1—7).

Jenő Papp

ПРИРОДНАЯ КАРТИНА БАКОНЯ, II.

ОТЧЕТ ОБ ЕСТЕСТВОВЕДЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЯХ БАКОНЯ 1965—1967

В 1962-м году начались организованные веспремским Баконьским музеем естествоведческие исследования по программе „Природная картина Баконя”. В течение первых трех лет в исследовательскую работу включились все те, кто и раньше занимался природой Баконя или в процессе своей научной работы охватывал и эту область. В течение 1962—64 гг. мы в трех случаях созывали совещания, на которых как принимающие участие в исследовании Баконя, так и дирекция Баконьского музея обсудили вопросы, связанные с исследовательской работой, возникшие в ходе работы проблемы, цели и соображения относительно дальнейшего направления изысканий (Папп 1964). В ходе совещаний всем нам стало ясно, что миром природы Баконя заниматься необходимо, что в будущем надо стремиться расширить и углубить исследования.

Одной из целей работы, связанной с Баконем, продолжает оставаться взятие на учет всех научных сотрудников, заявивших о своем желании принять участие в осуществлении исследовательской программы (а также оставшихся в стороне, но занимающихся Баконем) и информации о работе и темах каждого.

В том случае, если мы информированы о ходе работы у каждого сотрудника и полученных им результатах, это окажет влияние и на нашу собственную работу, окажет нам помощь, многие вопросы получат более полное, а, может быть, и новое освещение.

Согласно сложившейся практике, исследовательская программа объединяет десять основных тем: геологию, палеоботанику, палеозоологию, геоморфологию, метеорологию, гидрологию, почвоведение, ботанику, зоологию и охрану природы. Кроме основных тем, параллельно с ними идут темы, разрабатываемые исследователями. За прошедшие три года темы распределились следующим образом:

По теме „Геология Баконя” десять исследователей разработали десять тем.

По теме „Древние растения Баконя (палеоботаника)” два исследователя разработали две темы.

По теме „Мир древних животных Баконя (палеозоология)” 3 исследователя разработали три темы.

По теме „Метеорология Баконя” разработана одна тема одним исследователем.

По теме „Физическая география Баконя (геоморфология)” семью исследователями разработано шесть тем.

По теме „Гидрология Баконя” двумя исследователями разработано две темы.

По теме „Почвенный покров Баконя (почвоведение)” четырьмя исследователями разработано четыре темы.

По теме „Растительный покров Баконя (ботаника)” четырнадцатью исследователями разработано 13 тем.

По теме „Животный мир Баконя (зоология)” двадцатью пятью исследователями разработано 26 тем.

По теме „Объекты охраны природы в Баконе” двумя исследователями разработано две темы.

В 1964-м году нами началась издаваться серия брошюр „*Результаты естествоведческих исследований Баконя*”. Каждая брошюра освещает одну тему на основе данных новейших исследований. До сих пор вышли в свет четыре брошюры:

1. Д-р Габор Фекете: Растительный покров Баконя. Die Pflanzendecke des Bakony-Gebirges 1964, pp. 56.
2. Йожеф Папп: Библиография по ботанике Баконя. Botanische Bibliographie des Bakony-Gebirges. 1965, pp. 104.
3. Д-р Дежё Тапфер: Мир птиц Восточного Баконя. Die Vogelwelt aus dem Ost-Bakony Gebirge. 1966, pp. 80.
4. Д-р Ласло Бендефи: Роль геокинетики при исследовании структуры земной коры в горной местности Баконь. Die Rolle der Geokinetik bei der Erforschung der Erdkrustenstruktur im Bakony-Gebirge. 1967, pp. 160.

В последующие годы (до конца 1975-го года) мы намериваемся издать еще 13 брошюр, содержание которых охватит почти все десять тем.

В первых шести томах „Публикаций музеев Веспремского комитета” было напечатано одиннадцать, а вместе с настоящим (7-м) томом — 44 исследования и статьи (см. описание содержания 1—7 томов на иностранных языках).

Enő Hann